

ORÐASKIFTI UM LEIÐSLU OG ÁBYRGD AV ALMENNUM STOVNUM OG FELØGUM

Ein frágreiðing frá Landsgrannskoðanini um ábyrgd og leiðreglur av almennum feløgum, stovnum og grunnum verður í næstu viku grundarlagið undir orðaskifti

ÁRNI GREGEREN

Hvussu eiga almenn partafeløg, stovnar undir landinum og annað alment virksemi at rekast? Og hvørja ábyrgd hava landsstýrisfólk móttvegis partafeløgnum og stovnunum?

Hetta eru spurningar, sum Løgtingið fer at viðgera í komandi viku.

Viðgerðin byggir á eina drúgva frágreiðing um hesi viðurskipti, sum Landsgrannskoðanin hevur gjørt.

Frágreiðingin lýsir hvørjar reglur eru galdandi fyri tær virkiseindir, sum landið eigur ella á annan hátt luttekur í.

Endamálið við frágreiðingini er at lýsa leiklutin hjá landinum sum eigara ella luttakara í virksemi, sum ikki er fevnt av figgjarlógini, og sum ikki altíð er fevnt av reglunum og fyriskipanunum hjá landsfyrisitingini.

Frágreiðingin er gjørd við støði í virkiseindunum: kapitalfeløg, grunnar og ávisir almennir stovnar.

Landsgrannskoðanin ger eisini greitt, hvat alment virksemi liggur uttanfyri sjálvt Løgtingið og hvørjir almennir roknskapir ikki verða lagdir fyri tingið.

Feløg og stovnar sum ikki lata tinginum roknskap hava tilsamans eina eginogn uppá meira enn fimm milljardir krónur.

Í hesum sambandi eru talan um

Johan Dahl, landsstýrismaður við vinnumálum, hevur ábyrgd av fleiri grunnum

átta almenn partafeløg, triggjar vinnurekandi grunnar og fimm landsstovnar og grunnar.

Harafturat eru tveir landsgrunnar, hvørs roknskapir verða lagdir fyri tingið. Verða teir tiknir við, so er talan um feløg, grunnar og stovnar við einari eginogn, sum er meira enn seks milljardir krónur.

Hesi partafeløg, stovnar og grunnar gjalda meira enn 340 milljónir krónur út í lønum og

nevndarsamsýningum. Nevnast skal í hesum sambandi, at onkur av teimum hevur nógv starvsfólk í arbeiði.

Leiðreglur

Í Føroyum eru ongar leiðreglur fyri góðari virkisleiðslu, men staðfest verður í frágreiðingini, at hetta er nakað, sum landsstýrið arbeiðir við.

Ongin kanning er gjørd av, um landið røkir sín ognarskap eftir

Jørgen Niclassen, landsstýrismaður við figgjarmálum, hevur ábyrgd av fleiri partafeløgum og grunnum

nøkrum reglum, men útfrá teirra kanningum eru gjørdar tilmæli um hvussu hetta eigur at verða gjørt.

- Landið eigur at tryggja sær, at áhugamálini hjá landinum verða røkt á forsvarligan hátt, undir hesum at landið hevur ynsktu ávirkanina í mun til tann váða ella kostnað, landið átekur sær.
- Landið eigur at eftirmeta og taka støðu til, um endamálið við einstøku virkiseindini er tíðarhóskandi, og í hvønn mun talan er um uppgávu hjá landinum at eiga ella taka lut í virkiseindini.
- Tá ið kunngerð viðvíkjandi landspartafeløgum verður gjørd, eigur landið at umhuga líknandi krøv til virkiseindir, ið ikki eru partafeløg, og sum eru umrøddar í frágreiðingini, harundir reglur um virkisleiðslu.
- Landið eigur at orða ein eigarapolitikk, sum fevnir um almenn partafeløg og aðrar viðkomandi virkiseindir. Ein tilíkur politikkur kann áseta, hvørjar virkiseindir landið skal eiga, ella hvørjum landið skal taka lut í, endamál og ætlanir við virkiseindunum, krøv viðvíkjandi leiðslu, úrslitum o.s.fr.
- Landið eigur at gera eina árliga frágreiðing, sum tekur saman um virkiseindirnar, landið eigur ella á

líknandi hátt luttekur í, men sum ikki eru partur av figgjarlógini, og har teirra roknskapur ikki verður lagdur fyri Løgtingið.

Ábyrgdin

Uppgávan hjá landsstýrismanninum er fyrst og fremst at tryggja sær, at leiðslurnar virka fyri áhugamálunum hjá landinum við at fylgja við, hava eftirlit og taka avgerðir í mun til teir karmar, sum ymisku lóginar áseta.

Starvsinnihaldið hjá landsstýrismanninum og tað at bera seg hóskandi at figgjarliga hava við sær, at landsstýrismaðurin hevur eina virkna skyldu at røkja áhugamálini hjá landinum á forsvarligan hátt og í mun til tað, sum fyrisett er í lógum og aðrastaðni.

Í frágreiðingini verður sagt, at landsstýrismaðurin altíð hevur fulla ábyrgd og upplýsingarskyldu móttvegis Løgtinginum. Ávirkan hansara á, hvat verður gjørt í stovnum og feløgum er skiftandi.

Ávirkanin er størst, tá ið talan er um almennar stovnar og minkar so alt eftir hvat slag av feløgum ella stovnum talan er um. Minst ávirkan er á vinnurekandi grunnar.

Niðurstøðan

Landsstýrið hevur evstu ábyrgdina av fyrisitingarlaga virkseminum hjá landinum. Ábyrgdin er tó í mun til teir karmar, sum galda fyri viðkomandi virksemi ella virkiseind.

Ymiskar reglur galda fyri stovnar, partafeløg og grunnar. Felags fyri virkiseindirnar, sum ikki eru við í figgjarlógini og annars hava eitt leysari tilknýti til landsfyrisitingina, er, at tær verða sjálvstøðugt stýrðar av nevndum, stýrum o.tíl.

Tess leysari ein virkiseind er frá landsfyrisitingini, tess færri streingir hevur landsstýrið at leika á.

Leysari tilknýti ger tó ikki, at landsstýrismaðurin hevur minni ábyrgd á sínum málsøki, men ábyrgdin er tá savnað á færri streingjum og snýr seg um at velja leiðslu, samskipta við hana, hava eftirlit, skrivar Landsgrannskoðanin í frágreiðingini, sum tingið skal viðgera í næstu viku.

Landsgrunnar og stovnar:

Føroya Realkreditstovnur
Íleggingargr. fyri Føroyar
Húsálansgrunnurin
Vinnuframagrunnurin
Arbeidsloysisskipanin
Arbeidsm.eftirl.grunnurin
Búnaðargrunnurin
Granskingargrunnurin
Mentanargrunnur Landsins MMR
Frítíðargrunnurin VMR
Vinnusjúkugrunnurin VMR
Rúsdrekkasøla Landsins VMR
Fróðskaparsetur Føroya MMR

Vinnurekandi grunnar:

Fíggingargrunnurin frá 1992
Føroyagrunnurin frá 1971
Framtaksgrunnur Føroya

Partafeløg:

P/f Vágatunnilin 100%
P/f Norðoyatunnilin 100%
P/f Føroya Tele 100%
P/f Postverk Føroya 100%
P/f Fiskaaling 100%
P/f Føroya Lívstrygging 100%
P/f Vága Floghavn 100%
P/f Atlantic Airways 67% (nú 100%)
P/f Virðisbrævam. Føroya 44% (er nú avtikin)
P/f Elektron 28%
P/f Føroya Dátusavn 40%
Sp/f Ítróttavædding 20%
P/f Smyril Line 16%
P/f Tjaldur VMR 3% Ja
P/f BankNordik 33%